

УДК 343.973

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-2-21>**В. В. Сазонов**кандидат юридичних наук, докторант
Харківського національного університету внутрішніх справ

КООРДИНАЦІЯ ДІЙ СУБ'ЄКТІВ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню системи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, а також системи координаційних та взаємоузгоджених дій з організації протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національній економіці, і на цій основі – формулюванню висновків, спрямованих на вдосконалення системи координаційної діяльності в даній сфері. Зазначено, що широке коло суб'єктів у системі суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України не може породжувати непорозуміння та взаємне суперництво. Попри це, координаційна діяльність відповідних суб'єктів щодо створення сприятливих умов для здійснення ними впливу на економічну злочинність із метою зниження інтенсивності процесів її детермінації повинна відповідати єдиній, цілеспрямованій державній політиці і потребує постійного вдосконалення. Через це координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України має здійснюватися на основі дотримання не лише принципу законності, але рівності всіх учасників із питань координації кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, а також відповідальності кожного керуючого органу або установи для виконання відповідних узгоджених дій.

Ключові слова: координація, кримінологічне забезпечення, економічна безпека, економічна злочинність.

Постановка проблеми. Економіка є основоположною запорукою існування та стабільного розвитку будь-якої сучасної держави. Відповідно, формування ефективної системи економічних відносин, стійкої до негативних зовнішніх впливів і водночас інтегрованої до міжнародного економічного простору, є одним із найважливіших завдань національної політики держави. Стратегія національної безпеки України (далі – Стратегія), затверджена Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015, визнала забезпечення економічної безпеки одним з основних напрямів державної політики України. Згідно з положеннями цієї Стратегії економічна безпека може бути досягнута лише в поєднанні розвитку внутрішньо- й зовнішньо-економічних відносин і системної протидії організованій економічній злочинності та «тінізації» економіки. У зв'язку із цим протидія економічній злочинності залишається не лише одним із пріоритетних завдань, що стоять перед суб'єктами протидії економічній злочинності, а й основоположною засадою забезпечення національної безпеки України [7, с. 360]. Через це розроблення питань, пов'язаних із координацією дій суб'єктів кримінологічного забезпечення еко-

номічної безпеки України як окремого допоміжного напрямку протидії економічній злочинності, у цілому є доволі актуальною і своєчасною сферою наукових пошуків.

Аналіз дослідження проблеми. Загалом проблемам кримінологічного забезпечення протидії злочинності, зокрема й економічній, присвячено низку наукових досліджень, серед яких праці О.М. Бандурки, В.В. Голіни, Ю.А. Комісарчук, Я.І. Гілінського, Л.М. Давиденка, І.М. Даньшина, А.І. Долгової, І.І. Карпеця, О.В. Ківель, О.Г. Колба, О.М. Костенка, В.М. Кудрявцева, О.М. Литвака, О.М. Литвинова, В.В. Лунєєва та інших науковців. Вклад вищезазначених вчених у теорію протидії злочинності, в тому числі й економічній, досить значний. Водночас належить наголосити на тому, що багато питань порушеної проблематики залишилися невирішеними, а окремі з них не знаходять свого однозначного розв'язання. Зокрема, потребує подальшого наукового обговорення проблема координації та взаємодії у сфері протидії злочинності і, насамперед, координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, яка належним чином ще не розглянута, адже ця допоміжна діяльність

у сфері протидії економічної злочинності здійснюється за рахунок спільних узгоджених дій різних учасників правових відносин.

Мета статті полягає у визначенні системи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, а також системи взаємоузгоджених дій організації протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національній економіки, і на цій основі – формулюванні висновків, спрямованих на вдосконалення системи координаційної діяльності у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Будучи складовою частиною національної безпеки, економічна безпека припускає тримання економіки на такому ступені розвитку, який зможе забезпечити нормальні життєві умови для населення, що склалися в державі, зокрема його зайнятості, можливості для зростання економіки, утримання всіх систем, що є необхідними для економічного розвитку та створення умов життя населення. У зв'язку із цим під економічною безпекою можна розуміти такий стан національної економіки, що характеризується її стійкістю, здатністю протидії наслідкам зовнішніх та внутрішніх чинників, що порушують нормальне функціонування процесу суспільного відтворення, що підривають досягнутий рівень життя населення і тим самим викликають підвищену напруженість у суспільстві, а також можливу загрозу для самого існування держави [5, с. 32, 39–40; 19, с. 13–14].

Подібним чином розуміється економічна безпека і на нормативно-правовому рівні. Так, згідно з п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» національна безпека України розуміється як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [13]. Відповідно ж до наказу Міністерства економічного розвитку «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [11].

У сучасній кримінологічній літературі під кримінологічним забезпеченням розуміється створення умов, у результаті яких має настати

сприятлива для діяльності суб'єктів протидії злочинності ситуація або їх множина. Інакше кажучи, кримінологічне забезпечення являє собою допоміжну діяльність у вигляді створення сприятливих умов для здійснення відповідними суб'єктами (державними й недержавними органами та установами, громадськими формуваннями й окремими громадянами) впливу на злочинність із метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності, нейтралізації її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня [2, с. 68, 76].

Таким чином, кримінологічне забезпечення економічної безпеки України являє собою діяльність щодо створення та підтримання такого стану національної економіки, який би характеризувався його стійкістю і здатністю до зовнішніх і внутрішніх загроз, що можуть підривати досягнутий рівень життя населення і тим самим створювати підвищену напруженість у суспільстві, а також загрозу для основних ключових національних інтересів України.

Особливу роль у кримінологічному забезпеченні економічної безпеки України відіграють відповідні суб'єкти. В узагальненому вигляді система суб'єктів протидії будь-якому різновиду злочинності охоплює органи й організації, які:

- визначають провідні напрями, завдання, форми та методи протидії злочинності у країні;
- здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення протидії злочинності;
- виявляють криміногенні фактори й сигналізують про них;
- безпосередньо реалізують заходи з реагування на окремі злочини, а також заходи з усунення, послаблення або нейтралізації криміногенних факторів, у тому числі з корекції особистісних деформацій та усунення обставин, що їх сформували.

Залежно від цілей і завдань, а також функціональних обов'язків суб'єктів протидії злочинності їх можна поділити на дві групи:

- суб'єкти, які діють на загальносоціальному рівні;
- спеціальні суб'єкти.

До *спеціальних суб'єктів* протидії злочинності належать:

- державні органи, спеціально утворені для боротьби зі злочинністю (органи, що діють у межах кримінального судочинства, – правоохоронні органи);
- органи, які діють за межами кримінального судочинства.

Система суб'єктів протидії злочинності може бути поділена й розглянута також і за іншими підставами, наприклад за ступенем участі в організаційних процесах, за управлінським потенціалом, за спеціалізацією дій, за спрямованістю праці тощо. При цьому кожна із запропонованих класифікацій є обґрунтованою і служить прикладним цілям пізнання [7, с. 165].

У цьому зв'язку зазначимо, що система суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України може бути репрезентована:

1) органами та організаціями, які керують цією діяльністю, організують її, створюють систему управління нею (органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування);

2) органами та організаціями, стосовно яких запобігання економічній злочинності та окремими економічним злочинним проявам віднесено або має бути віднесено до основних завдань і функцій (правоохоронні органи, суд, спеціалізовані громадські організації);

3) органами, установами, організаціями, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування на запобігання економічній злочинності та окремим економічним злочинним проявам, але їхня діяльність посередньо впливає на запобіжні процеси щодо детермінантів економічної злочинності та окремих економічних злочинів (заклади освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги, адміністрація підприємств, установ, організацій тощо).

В основу наведеного поділу суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України покладено функціональну ознаку, насамперед реальний вплив виконуваних ними функцій та відповідних їм видів діяльності на усунення (нейтралізацію) детермінантів цього виду злочинності та злочинних проявів [6, с. 346].

Розглянемо наведені окремі класифікаційні групи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України.

Зазначимо, що загалом поняття «безпека» та «економічна безпека» знаходять своє вираження у статтях 3 та 17 Конституції України. Зокрема, у статті 3 зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У статті 17 передбачено, що найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу є захист суве-

ренітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки. Отже, Конституцією України визначено, що забезпечення економічної безпеки (поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України) є найважливішою функцією держави і справою всього українського народу. Український народ, будучи єдиним джерелом влади в Україні, здійснює свою владу через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Одним з органів державної влади, який виражає суверенну волю народу, є Верховна Рада України. У зв'язку із цим до першої наведеної групи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, насамперед, належить Верховна Рада України, яка відповідно до статті 85 Конституції України здійснює парламентський контроль та приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки і оборони та їхні повноваження (ст. 6 Закону України «Про національну безпеку України»); не лише затверджує Державний бюджет України, але і здійснює контроль за його виконанням, приймає рішення щодо звіту про його виконання, затверджує загальнодержавні програми економічного розвитку; затверджує рішення про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснює контроль за їх використанням тощо [13]. Верховною Радою України сьогодні прийнято і введено в дію низку важливих законодавчих актів економічного спрямування, які покликані стояти на заваді внутрішнім і зовнішнім чинникам, що можуть становити загрозу економічній безпеці держави.

Не менш важливим суб'єктом першої наведеної групи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України є Президент України, який, зокрема, відповідно до статей 106 і 107 Конституції України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони як безпосередньо, так і через очолювану ним Раду національної безпеки і оборони України та створювані ним у разі необхідності консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби. Так, Рада національної безпеки і оборони України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони на підставі статті 107 Конституції України в порядку і в межах компетенції, визначених

Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» (ст. 5 Закону України «Про національну безпеку України») [13]. Як ми вже зазначали, Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 затверджена Стратегія Національної безпеки України, яка спрямована на реалізацію до 2020 року визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII, і Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 № 5. Основними цілями цієї Стратегії, поряд з утвердженням прав і свобод людини і громадянина, є забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО. Окремі положення вказаної Стратегії засвідчують, що економічна криза є однією з актуальних загроз національній безпеці України, а забезпечення економічної безпеки – одним з основних напрямів державної політики національної безпеки України [15].

З огляду на вищенаведене важливу роль у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки України відіграє Рада національної безпеки і оборони України. Цей окремий учасник першої наведеної групи суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, як уже було зазначено, відповідно до Конституції України є координаційним органом із питань національної безпеки і оборони при Президентові України, а отже, є підконтрольним Президенту України. Його основні координаційні функції нами будуть розглянуті далі.

Наступним суб'єктом кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, який поєднує в собі органи та організації, що керують цією діяльністю, організують її, створюють систему управління нею (перша класифікаційна група), є Кабінет Міністрів України, який відповідно до статей 113, 116, 117 Конституції і законів України здійснює контроль за дотриманням законодавства та реалізацією державної політики у сферах національної безпеки і оборони, звітує з цих питань перед Президентом України і Верховною Радою України. Кабінет Міністрів України забезпечує цивільний контроль за діяльністю Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної поліції України, Національної гвардії України,

Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної міграційної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших органів виконавчої влади, які входять до сектору безпеки і оборони України [13]. У сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки України цим суб'єктом здійснюється чимало заходів зі створення та підтримання такого стану національної економіки, який би характеризувався його стійкістю і здатністю до зовнішніх і внутрішніх загроз. Так, Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 № 569-р схвалена Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері. Наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 № 1277 затвердженні Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [11; 18]. Із метою протидії різним формам економічної злочинності Кабінетом Міністрів разом із Національним банком України, який також є окремим суб'єктом кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, прийнята низка нормативно-правових актів, серед яких, зокрема, є постанова «Про сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)» № 1124 від 28.08.2001 [16].

Окрему групу суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України становлять органи та організації, стосовно яких запобігання злочинності та злочинних проявів у сфері економіки віднесено або має бути віднесено до основних завдань і функцій (друга класифікаційна група). Подібні органи яскраво репрезентовані правоохоронними органами, судами і спеціальними громадськими організаціями.

Правоохоронні органи створюються і розвиваються у структурі органів виконавчої влади. Вони репрезентовані органами прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національного антикорупційного бюро України, органами охорони державного кордону, органами доходів і зборів, органами і установами виконання покарань, слідчими ізоляторами, органами державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, іншими органами, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [10]. За справедливим зауваженням окремих вітчизняних дослідників, аналіз нормативно-правових актів, що тією чи іншою мірою пов'язані зі ста-

тусом і діяльністю зазначених органів, показує, що їх статус характеризується надвідомчими повноваженнями правотворчого, координаційного, методичного, контрольно-наглядового і ліцензійного (дозвільного) характеру [8, с. 77].

Важливим суб'єктом кримінологічного забезпечення економічної безпеки України є й суди України, які, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечують кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. У системі судоустрою особливу роль в аспекті кримінологічного забезпечення економічної безпеки України відіграє Вищий антикорупційний суд України, завданням якого є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними злочинів та судового контролю за досудовим розслідуванням цих злочинів, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні [17; 9].

Будучи суб'єктом кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, громадяни України через громадські об'єднання, членами яких вони є, через депутатів місцевих рад, особисто шляхом звернення до державних органів у порядку, встановленому Конституцією України, Законом України «Про громадські об'єднання» та іншими законами України мають право: 1) отримувати в установленому порядку від державних органів, зокрема від керівників складових сектору безпеки і оборони, інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони, крім інформації з обмеженим доступом; 2) здійснювати дослідження з питань національної безпеки і оборони, публічно презентувати їх результати, створювати для цього громадські фонди, центри, колективи експертів тощо; 3) проводити громадську експертизу проєктів законів, рішень, програм, представляти свої висновки і пропозиції для розгляду відповідним державним органам; 4) брати участь у громадських дискусіях та відкритих парламентських слуханнях із питань діяльності і розвитку сектору безпеки і оборони, питань правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів, зокрема звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей [13].

У цьому аспекті належить зауважити, що з метою прискорення розпочатої в новій геополітичній ситуації реформи національного сектору безпеки і оборони, складовою частиною якого є й економічна безпека держава, в Україні нещодавно був створений «Український інститут досліджень безпеки», метою створення якого стало «фокусування» уваги на оперативному визначенні критичних для України ризиків у сфері безпеки і оборони, економічної безпеки тощо, а також виробленні для органів державної влади і місцевого самоврядування рекомендацій щодо першочергових дій, спрямованих на подолання існуючих зовнішніх і внутрішніх загроз у різних сферах суспільного життя [3].

Нарешті, окрему групу суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України (третья класифікаційна група) становлять органи, установи, організації, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування на запобігання злочинності та злочинним проявам, внутрішнім і зовнішнім загрозам у сфері економічної безпеки, але їхня діяльність посередньо впливає на запобіжні процеси щодо детермінантів економічної злочинності та окремих злочинів у сфері економіки (заклади освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги, адміністрація підприємств, установ, організацій тощо). Ці суб'єкти відіграють не менш важливу роль у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки України.

Отже, система суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України включає в себе широке коло суб'єктів різної відомчої приналежності і правового статусу. З огляду на запропоновану класифікацію таких суб'єктів можна визначити три рівня взаємоузгоджених дій з організації протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам національній економіки. Тут належить зауважити, що у цілому координація є об'єктивною категорією. Вона присутня в тій чи іншій формі у всіх сферах державного, господарського й громадського життя. Вона складається або у зв'язку з об'єктивною необхідністю, або шляхом нормативного встановлення її організаційних форм. У житті завжди виникають відносини, які породжують необхідність координації діяльності їхніх учасників. Але й тоді, коли координація здійснюється її учасниками самостійно, визначається організатор координації діяльності всіх інших учасників. При цьому кожен орган залишається в даній системі координації самостійним, рівним за статусом у координаційному

процесі з іншими його учасниками. Координаційні рішення приймаються лише за наявності загальної згоди всіх учасників координації, а реалізуються шляхом видання відповідних розпорядничих документів органами, які беруть участь у координації. Таким чином, координація як система відносин – постійно існуюча об'єктивна категорія, необхідна як умова й регулятор багатьох державних і суспільних відносин. Суть координації полягає в постійному виробленні єдиних правил поведінки всіх учасників процесів, розробці погоджених дій, процедур, що забезпечують єдність у діяльності [1, с. 81, 83].

З огляду на це зазначимо, що перший рівень координаційних дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України забезпечується координацією в межах взаємоузгоджених дій органів державної влади та управління, а також органів місцевого самоврядування. Зокрема, Рада Національної безпеки і оборони України: а) координує виконання прийнятих Радою національної безпеки і оборони України рішень, введених у дію указами Президента України, і здійснює поточний контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, подає Президентові України відповідні висновки та пропозиції; б) залучає до аналізу інформації посадових осіб та фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності; в) ініціює розроблення нормативних актів та документів із питань національної безпеки і оборони, узагальнює практику їх застосування та результати перевірок їх виконання; г) координує і контролює переведення центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також економіки країни на роботу в умовах воєнного чи надзвичайного стану; д) координує і контролює діяльність органів місцевого самоврядування в межах наданих повноважень під час введення воєнного чи надзвичайного стану; е) координує та контролює діяльність органів виконавчої влади з відбиття збройної агресії, організації захисту населення та забезпечення його життєдіяльності, охорони життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтримання громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного стану та під час виникнення кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України; е) координує і контролює діяльність органів виконавчої влади з протидії корупції, забезпе-

чення громадської безпеки та боротьби зі злочинністю з питань національної безпеки і оборони [14].

У цілому координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України на цьому рівні забезпечується шляхом створення парламентських, президентських, урядових консультативних, координаційних структур, які виробляють рекомендації для Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України, або щодо організації координації уповноважується відповідний спеціальний орган, функції якого є організаційними [1, с. 82].

Другий рівень координаційних дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України забезпечується координацією в межах взаємоузгоджених дій правоохоронних органів, судів, а також спеціалізованих громадських організацій. Відповідно, третій рівень – координацією в межах взаємоузгоджених дій закладів освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги, адміністрації підприємств, установ, організацій тощо. Так, наприклад, у цілях забезпечення координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції, яка є невід'ємною складовою частиною економічної злочинності, заступник Генерального прокурора України згідно з розподілом службових обов'язків (у Генеральній прокуратурі України), перший керівник прокуратур (у прокуратурах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованих прокуратурах (на правах обласних), міських, районних, міжрайонних, інших прирівняних до них прокуратурах) уповноважений скликати координаційні наради, організувати робочі групи, здійснювати інші повноваження відповідно до Наказу «Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції». Згідно із цим Наказом, зокрема, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя під час здійснення координації мають забезпечувати взаємодію з відповідними спеціалізованими прокурорами (на правах обласних), а прокурори міст із районним поділом – координаційну діяльність організувати в порядку, визначеному зазначеним наказом і наказом Генерального прокурора України, який регламентує особливості організації роботи прокуратур міст із районним поділом [12]. Значення координації дій правоохоронних та інших органів полягає в тому, що вона дозво-

ляє об'єднати зусилля у справі запобіганні будь-якому виду злочинності і на цій основі швидше досягати більших результатів із меншою витратою зусиль. Така координація допомагає створити спільний фронт боротьби зі злочинністю та окремими злочинами, що, безсумнівно, є обов'язковою умовою успіху [4, с. 83].

Варто зазначити, що попередження злочинів у сфері економічної діяльності вимагає від правоохоронних органів високого рівня взаємодії. Однією з його форм є чітко налагоджений, інтенсивний обмін інформацією. Оперативність інформаційної взаємодії між правоохоронними органами – важливий показник успішної боротьби зі злочинністю у сфері економічної діяльності. Координація діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, контролюючих та правоохоронних органів, громадських організацій щодо ключових напрямів попередження економічних злочинів здійснюється на основі цільових державних програм боротьби зі злочинністю. Ці програми передбачають здійснення комплексу відповідних взаємопов'язаних заходів економічного, організаційного, технічного, правового та виховного характеру. З урахуванням складності вирішення економічних проблем доцільно сформулювати і надалі реалізовувати спеціальну довгострокову програму боротьби з економічною злочинністю [20, с. 293–294].

Опрацювання спеціальної літератури, присвяченої кримінологічному забезпеченню будь-якого виду безпеки, в тому числі й економічної, дозволяє прийти до висновку, що широке коло суб'єктів у системі суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України не виключено, що також породжує відомчі інтереси, непорозуміння та взаємне суперництво. Попри це, координаційна діяльність відповідних суб'єктів щодо створення сприятливих умов для здійснення ними впливу на економічну злочинність із метою зниження інтенсивності процесів її детермінації, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня повинна відповідати єдиній, цілеспрямованій державній політиці і потребує постійного удосконалення [8, с. 80]. У зв'язку із цим координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки має здійснюватися на основі дотримання законності; рівності всіх учасників координації з питань координації, внесення пропозицій, розроблення рекомендацій і заходів; автономії

кожного органу або установи в межах повноважень, наданих йому законодавством України під час виконання взаємоузгоджених рішень, рекомендацій та заходів; відповідальності кожного керуючого державного органу або установи для виконання узгоджених дій [4, с. 92].

Висновки. Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що широке коло суб'єктів у системі суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України не може не породжувати непорозуміння та взаємне суперництво у процесі координаційної діяльності. Попри це, координаційна діяльність відповідних суб'єктів щодо створення сприятливих умов для здійснення ними впливу на економічну злочинність із метою зниження інтенсивності процесів її детермінації, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня повинна відповідати єдиній, цілеспрямованій державній політиці і потребує постійного удосконалення. Через це координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України має здійснюватися на основі дотримання не лише принципу законності, але рівності всіх учасників координації з питань координації кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, а також відповідальності кожного керуючого органу або установи для виконання відповідних узгоджених дій.

Список використаної літератури:

1. Бандурка А.М., Литвинов О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. Харків : НікаНова, 2012. 318 с.
2. Бесчастний В.М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 / Донецьк. юрид. ін-т МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Кривий Ріг – Харків, 2018. 400 с.
3. В Україні створили інститут досліджень безпеки // ТСН /офіц. Веб-сайт. URL : <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-stvorili-institut-doslidzhen-bezpeki-yogo-ocholiv-gorbulin-1359111.html> (дата звернення : 12.05.2019).
4. Давыденко Л.М., Бандурка А.А. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы : монография. Харьков : Изд-во нац. ун-та внутр. дел. 302 с.
5. Егоршин В.М. Экономическая преступность и безопасность современной России (Теоретико-криминологический анализ) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Москва : РГБ, 2002. 412 с.
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Київ : Видав-

- ничий Дім «ІН Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
7. Кримінологія. Академічний курс / кол. Авторів ; за заг. ред. О.М. Литвинова. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 588 с.
 8. Мозоль С.А. Суб'єкти забезпечення кримінологічної безпеки. *Форум права* : електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 74–80.
 9. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 07.06.2018 № 2447-ХІІІ // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19> (дата звернення : 12.05.2019).
 10. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 № 3781-ХІІ // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення : 12.05.2019).
 11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Мінекономрозвитку від 29.10.2013 № 1277 // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> (дата звернення : 12.05.2019).
 12. Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції : Наказ Генерального прокурора України від 16.01.2013 № 1/1гн // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення : 12.05.2019).
 13. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> (дата звернення : 12.05.2019).
 14. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення : 12.05.2019).
 15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення : 12.05.2019).
 16. Про сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) : Постанова Кабінету Міністрів України і Національного Банку України № 1124 від 28.08.2001 // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF> (дата звернення : 12.05.2019).
 17. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-ХІІІ // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення : 12.05.2019).
 18. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 № 569-р // *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80> (дата звернення : 12.05.2019).
 19. Тимофеев С.В. Кримінологические аспекты обеспечения экономической безопасности Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Москва : РГБ, 2002. 176 с.
 20. Кримінологія : учебник для вузов / под ред. проф. В.Д. Малкова ; 27-е изд., перераб. и доп. Москва : ЗАО «Юстицинформ», 2006. 528 с.

Сазонов В. В. Координация действий субъектов криминалогического обеспечения экономической безопасности Украины

Статья посвящена исследованию системы субъектов криминалогического обеспечения экономической безопасности Украины, а также системы координационных и согласованных действий по организации противодействия внутренним и внешним угрозам для национальной экономики, и на этой основе – формулированию выводов, направленных на совершенствование системы координационной деятельности в данной области. Отмечено, что широкий круг субъектов в системе субъектов криминалогического обеспечения экономической безопасности Украины не может не порождать недоразумений и взаимного соперничества. Несмотря на это, координационная деятельность соответствующих субъектов для создания благоприятных условий с целью осуществления их воздействия на экономические преступления, уменьшения интенсивности процессов детерминации должна соответствовать единой, целенаправленной государственной политике и требует постоянного совершенствования. Вследствие этого координация действий субъектов криминалогического обеспечения экономической безопасности Украины должна осуществляться на основе соблюдения не только принципа законности, но равенства всех

участников в координации вопросов криминологического обеспечения экономической безопасности Украины, а также ответственности каждого управляющего органа или учреждения за осуществление согласованных действий.

Ключевые слова: координация, криминологическое обеспечение, экономическая безопасность, экономическая преступность.

Sazonov V. V. Coordination of activities of subjects of criminological provision of economic security of Ukraine

The article is focused on the study of the system of subjects of criminological provision of economic security of Ukraine, as well as the system of coordination and mutually agreed actions on the organization of counteraction to internal and external threats to the national economy. On this basis the author has formulated the conclusions aimed at improving the system of coordination activities in this area. It has been noted that a wide range of subjects within the system of subjects of criminological provision of economic security of Ukraine can not but cause misunderstanding and mutual antagonism. Nevertheless, coordination activities of the relevant subjects in creating favorable conditions for their impact on economic crime in order to reduce the intensity of the processes of its determination should be consistent with a single, target-oriented state policy and needs constant improvement. Therefore, coordination of the subjects' activities of criminological provision of Ukraine's economic security should be based on compliance not only with the rule of law principle, but also with the equality of all participants on the issues of coordination of criminological provision of Ukraine's economic security, as well as the responsibility of each governing agency or institution for the implementation of the agreed concerted actions.

Key words: coordination, criminological provision, economic security, economic crime.